

Tuntisuunnitelma: Algoritmit ja valta

Oppimistavoitteet:

- Tiedostaa, että hakukoneet, sosiaalinen media ja sisältöalustat käyttävät usein suosittelualgoritmeja. Suosittelualgoritmien avulla ne voivat tuottaa vastauksia ja näyttää sisältöä, jotka on mukautettu tietyn käyttäjän tai käyttäjäryhmän mieltymyksiin.
- Tiedostaa, että ihmisiä profiloidaan digitaalisten palvelujen keräämän datan perusteella ja että tätä dataa voidaan käyttää eri tarkoituksiin.
- Ymmärtää, että tekoälyalgoritmeja ei välttämättä ole tehty tarjoamaan vain käyttäjän haluamaa tietoa, vaan ne voivat myös sisältää kaupallisen tai poliittisen viestin (esim. rohkaista käyttäjiä käyttämään pysymään sivustolla, katsomaan tai ostamaan jotakin tiettyä, jakamaan tiettyjä mielipiteitä). Tällä voi olla myös kielteisiä seurauksia (esim. stereotyyppien toistaminen, väärän tiedon jakaminen).
- Tiedostaa, että yksittäiset ihmiset (esimerkiksi aktivistit, tutkijat ja poliitikot), monet organisaatiot, mutta myös esimerkiksi Euroopan Unioni pyrkivät suitsimaan suosittelualgoritmien valtaa ja tekemään algoritmeista läpinäkyvämpiä.
- Oppia kytkemään suosittelualgoritmin pois päältä käyttämällään somealustalla.
- Oppia pääasiat EU:n Digipalvelusäädöksestä eli DSA:sta.
  - Mikä sen tarkoitus on?
  - Miten se toimii käytännössä?
  - Miten se vaikuttaa sosiaalisen median suuryritysten toimintatapoihin?
  - Miten se näkyy sinun elämässäsi jos käytät sosiaalista mediaa?

Taustatietoa opettajalle:

Erilaiset suosittelualgoritmit ohjaavat sisältöjen näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa ja hakukoneissa. Se, mitä näemme internetissä, on kasvavissa määrin erilaisten algoritmien ohjaamaa ja järjestämää. Algoritmit toimivat pitkälti sen pohjalta, minkälaista dataa käyttäjä on (yleensä huomaamattaan) luovuttanut klikkailemalla ja selaamalla eri sivustoja.

Oppituntiaktiviteetin tarkoitus on aktivoida oppilaita ajattelemaan, miten suosittelualgoritmit vaikuttavat heidän elämäänsä ja heidän saamiinsa käsityksiin, sekä pohtimaan, miten näitä vaikutuksia voisi paremmin itse hallita.

Tuntisuunnitelma:

1. Katsotaan yhdessä video **Tunne DSA – tietoisku digipalvelusäädöksestä**
<https://www.youtube.com/watch?v=oOwM3342AGg&t> (4:21)
2. Keskustellaan yhdessä siitä, mikä on DSA:
  - Mihin EU pyrkii uudella digipalvelusäädöksellä?
  - Miksi EU haluaa puuttua siihen, miten somealustat suosittelevat meille sisältöä?
  - Mitä konkreettisia toimia yksilö voi tehdä vähentääkseen algoritmien valtaa omassa elämässään?
3. Katsotaan kohta 00:00–01:43 videosta [Tiedosta - tekoälyalgoritmit: Digitaalinen informaatiolukutaito nuorille](#)
4. Oppilaat jaetaan 3–5 hengen pienryhmiin. Kullakin oppilaalla on muutama minuutti aikaa mennä suosimaansa somepalveluun (esim. Instagram tai Tiktok) ja etsiä sieltä nappula, josta suosittelualgoritmit saa kytkettyä pois päältä. Ohjeet voi tarvittaessa katsoa Sitran verkkosivuilta [täältä](#).
5. Seuraavaksi oppilaat tarkkailevat, miltä valitun alustan sisältösyöte näyttää, kun algoritmit on kytketty pois päältä. Oppilaat siis selaavat syötettä (fiidiä) noin 5–10 minuuttia ja kirjoittavat havaintojaan ylös. Pohtia voi esimerkiksi näitä kysymyksiä: Mitä eroa on algoritmien järjestämällä syötteellä ja aikajärjestyksessä olevalla syötteellä? Näkyykö niissä erilaisia postauksia?
6. Tämän jälkeen pienryhmät keskustelevat n. 15 minuuttia seuraavista kysymyksistä:
  - Miten aikajärjestyksessä oleva syöte eroaa siitä, millaisen syötteen algoritmi on järjestänyt sinulle?
  - Pidätkö jompaa kumpaa syötettä toista parempana? Miksi?
  - Miten uskot, että algoritmien järjestämä sosiaalisen median näkymäsi voisi vaikuttaa mielipiteisiisi, käyttäytymiseesi tai ajatuksiisi?
  - Miksi sosiaalisen median alustoille, kuten Instagramille, Tiktokille ja Youtubelle on tärkeää, että viihdyt alustalla mahdollisimman pitkään?
  - Miten suosittelualgoritmit voivat vaikuttaa isossa kuvassa suomalaisiin? Entä koko maailman väestöön?
7. Yhteinen keskustelu päähuomioista. Kerätään ryhmien päähuomioita taululle tai esim. Padletille.
8. Loppuyhteenvedo.

Lisälukemista:

Harto Pönkä (2022) **Algoritmitietoisuus – tekoälyn luomat haasteet, Digitaalinen informaatiolukutaito-opas:** [Faktabaari.fi](#)

Näin kytket suosittelualgoritmit pois päältä suurissa some-palveluissa:

[Sitra.fi](#)